

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
Серія: Літопис УВАН, ч. 12

Ярослав Б. РУДНИЦЬКИЙ

УКРАЇНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В КАНАДІ
UKRAINIAN LIBRARIES IN CANADA

Друге поширене видання

Вінніпер

1954

Серія: Літопис УВАН

- Ч. 1-9 — вичерпано.
- ч. 10 — Д. Дорошенко: **Розвиток української науки під прапором Шевченка**, Вінніпег 1949.
- ч. 11 — К. Антонович: **Роля української жінки в праці У.В.У.** Вінніпег 1953.
- ч. 12 — Яр. Рудницький: **Українські бібліотеки в Канаді**, Вінніпег 1954.
- ч. 13 — **Видання УВАН — 1945 — 1955** (в друку).

Ціна випуску: \$0.50

Замовляти:

UVAN, Box 3597, Sta. B.

Winnipeg, Man. Canada

ЛІТОПИС УВАН
XII

UKRAINIAN FREE ACADEMY OF SCIENCES
Series: UVAN Chronicle
No. 12

J. B. RUDNYC'KYJ

UKRAINIAN LIBRARIES IN CANADA

Second revised edition

Winnipeg

1954

Published by Ukrainian Free Academy of Sciences

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
Серія: ЛІТОПИС УВАН
ч. 12

Ярослав Б. РУДНИЦЬКИЙ

УКРАЇНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ В КАНАДІ

Друге поширене видання

diasporiana.org.ua

Вінніпер

1954

Накладом Української Вільної Академії Наук

Printed by
Trident Press Limited
Winnipeg, Man.

UKRAINIAN LIBRARIES IN CANADA

by J. B. Rudnyč'kyj

(English Résumé)

According to the type of each collection Ukrainian libraries in Canada may be classified in the following groups:

- A) Church libraries,
- B) Libraries of secular organizations, institutions, clubs etc.
- C) Private book collections.

The author lists and characterizes the following libraries:

a) among the *church libraries*:

1. The Ukrainian Greek Catholic Archbishops' Library, 235 Scotia St., Winnipeg, Man.
2. Basilian Fathers' Library, Mundare, Alberta.
3. Redemptorist Fathers' Library, Yorkton, Sask.
4. Library of the Consistory of the Ukrainian Greek-Orthodox Church in Canada, 7 St. John's Ave., Winnipeg, Man.
5. P. Mohyla Ukrainian Institute Library, Victoria & Main, Saskatoon, Sask.
6. St. John's Ukrainian Institute Library, 11032 — 82th Edmonton, Alta.
7. St. Andrew's College Library, 259 Church Ave., Winnipeg, Man.
8. St. Nicholas Monastery Library, Grimsby, Ont., a.o.

b) The major *secular libraries* are:

1. Ukrainian National Home Ass'n Library, 582 Burrows Ave., Winnipeg, Man.
2. Ukrainian Cultural and Educational Centre Library, 935 Main St., Winnipeg, Man.
3. UVAN Library, 498 Anderson Ave., Winnipeg, Man.
4. Canadian Ukrainian Institute Prosvita Library, 777 Pritchard Ave., Winnipeg, Man.
5. Ukrainian Reading Ass'n Prosvita Library, 667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

6. Ukrainian Collection, University of Manitoba Main Library, Winnipeg, Man.
  7. Gonsett Ukrainian Collection, University of Alberta Library, Edmonton, Alta.
  8. Ukrainian Collection, The University of Toronto Library, Flavelle House 78 Queens Park, Toronto, Ontario.
  9. University of Ottawa Library, Ukrainian Collection, Ottawa, Ont.
  10. Ukrainian Self-Reliance League, Library, 404 Bathurst St., Toronto, Ont.
  11. Ukrainian National Federation, Library, 297 College St., Toronto, Ont.
  12. Ukrainian People's Home, Library, 191 Lippincott St., Toronto 4, Ont.
- c) Private collections include the *libraries* of the Ukrainian scholars, clergy, professionalists, intelligentsia, farmers and workers in Canada. Several persons are named whose collections are significant.

In conclusion, the author states that his information is tentative and incomplete. In many cases it can be corrected, supplemented, or augmented as far as the details of each collection are concerned. With his first review of Ukrainian Canadian libraries he wants to encourage the study of the resources of the Ukrainian handwritten and printed word in Canada as well as in the United States of America.

ВСТУПНІ УВАГИ.

Українська спільнота в Канаді, не вважаючи на її матеріальні спроможності, досі не створила чогось у роді „**Центральної українсько-канадійської бібліотеки**”, тобто загально-української публічної книгозбірні з окремим будинком, читальнями, науково-дослідчими робітнями, тощо. Тимто з великим вдоволенням треба відмітити резолюцію Культурно-освітньої Комісії, що її схвалив 4-ий Конгрес Українців Канади в липні 1953 р. в справі створення українсько-канадійської центральної бібліотеки. Та заки це здійсниться, хочемо — як перший крок для цього — подати опис українсько-канадійських книжних колекцій у цій праці.

З уваги на недостачу в Канаді окремих українських бібліотек-книгозборів типу “Публічних Бібліотек”, “Провінційних Книгозбірень”, чи “Університетських Бібліотек” українські книжні колекції в цій країні треба розглядати як складову частину **церковних**, чи **світських** організацій або врешті як **приватні** книгозбори поодиноких громадян. Відповідно до цього можна й усистематизувати матеріал, який тут входить в гру, на такі основні категорії: церковні книгозбори, бібліотеки світських організацій та установ і врешті приватні колекції.

Розгляньмо по черзі поодинокі категорії та зробимо відповідні висновки.

А. ЦЕРКОВНІ КНИГОЗБОРИ.

Українські церкви в Канаді, як відомо, не обмежувалися до виключної релігійної діяльності, але брали широку участь у загально-культурному рості канадійського українства. Власне церкви й їхні носії — священики були першими й основними організаторами книгозбірень, бо ж відомо без книжки, без служебників, евангелій, требників і т. под. літургічних книг не була мислима ніяка священича праця.

I. Між українськими греко-католицькими бібліотеками в Канаді треба передусім назвати такі:

1) **Архієпископська Дієцезальна Бібліотека в Вінніпегу**, приміщена в Архієпископській Палаті (вул. Скошія ч. 235) (The Ukrainian Greek-Catholic Archbishop's Library, 235 Scotia St., Winnipeg, Man.). Офіційний її початок в'яжесться з вибудуванням самої палати в 1930 р., хоч сама збірка книжок куди старша. Започаткував її Преосв. Кир Василій Ладика й постійно її поповнює. Для Бібліотеки відпущено одну простору кімнату в Палаті й число книжок сягає понад 3000 томів. З українознавства зберігається тут "Русалка Дністрова" Маркіяна Шашкевича. Є тут такі праці, як "Державні закони" о. Малиновського по-німецьки, "Історія унії" о. Пелеша й інші. Крім книгозбірні є ще тут окремий архів, в якому переховуються важливі письма, рішення й грамоти. Іх цих останніх слід згадати пропам'ятну "Адресу" Митроп. А. Шептицького з 1911 р., що причинилася безпосередньо до повстання гр.-кат. єпископства в Канаді.

2) З розподілом української гр.-кат. гієрархії на екзархати в 1949 й 1951 рр. повстали нові осередки **Єпископських Дієцезальних Бібліотек** в Едмонтоні (вул. Ада Блвд. ч. 6240), в Торонті (Глен Едіт Драйв ч. 61) та в Саскатуні (Аве. М. Савт ч. 214). Всі вони в стадії організації й до них ідуть наполегливі поповнення, так що деякі з них уявляють із себе вже поважні збірки.

3) **Бібліотека оо. Василіян у Мондері, Алберта** (Basilian Fathers' Library, Mundare, Alta.). Приміщення в Манастирі оо. Василіян у Мондері в трьох кімнатах: а) в головній бібліотечній кімнаті вдоліні будинку величини 35-11-12 стіп; б) в окремій залі із періодиками у цьому ж будинку й в) будинку Музею-Архіву оо. Василіян (давнішої друкарні, коло церкви), де зберігаються старі друки й рукописи й рідкісні видання.

Бібліотека оо. Василіян зав'язками сягає початку 20 століття й в'яжесться з іменням о. Філяса, що в 1902 році побудував місійний дім у Мондері — предтечу пізнішого монастиря. Доповняли василіянську бібліотеку отці: Тимоч-

ко, Дидик, Крижанівський, Бараник, а від 1932 р. теперішній Єпископ Кир Ніль Саварин. Душею бібліотеки, архіву й музею після 2-ої світ. війни став о. Ж. Жан, що не тільки почав систематичне порядкування матеріалів, але привіз багато унікатів із собою з Європи й включив їх до бібліотеки.

Книжки в бібліотеці є різного змісту, найбільш релігійного. Всіх томів понад 6 тисяч. Із стародруків є тут “Апостол” 1563-4 і “Острозька Біблія” Івана Федоровича з року 1571, є видання Ставропігійського Інституту у Львові: “Апостол” із 1696 р. та “Євангеліє” з 1644 р. Крім цих книг зберігаються тут такі давніші друки: “Народовіщаніє” та “Слу-

З українських видань у Канаді після 1945 р.

жебники”: почаївські з 1735, 1785 й 1793 рр., унівський із 1747 та львівський із 1866. Є тут два томи “Наук парохіяльних” видання Поч. Лаври в Києві 1794, виленський „Акафіст” із 1628 р., “Ірмолой” із половини 18 ст. й багато ін. Є теж третє видання Шевченкового “Кобзаря” з 1860 р. Із іншомовних видань є європейські й канадійські інкунабули, є деякі томи Длугошової “Історії Польщі” (кн. 5—XIII), є “Кроніка” Ал. Гванініюса (Краків 1611) і ін. Із рукописів зберігаються: “Тріодь Квітна” із 15 ст., “Євангелія”

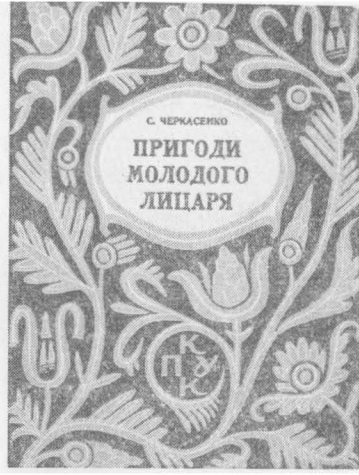
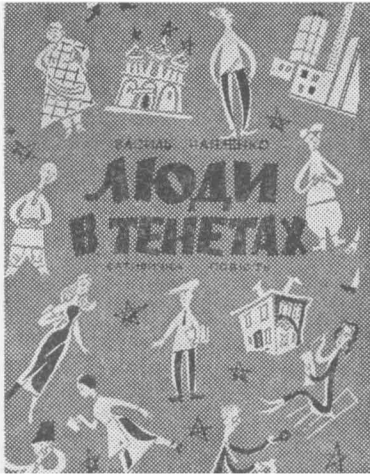
з 1505 р., “Збірка проповідей” о. К. Срочинського і ін. З історичних книжок замітніші: праці о. Пелеша, о. Гарасевича й Дениса Зубрицького. У відділі періодиків зібрано коло 100 назв канадійсько-українських періодиків (напр. 1 число “Православного Русина”) та понад 100 назв українських періодиків із Європи та й ін. країн. Попри центральну бібліотеку є ще окрема підручна бібліотека новіціятська, схолястична, філософічна й богословська.

В Мондерській Бібліотеці оо. Василян зберігаються всі видання, що появилися впродовж існування Чина ВВ в Канаді.

4) **Бібліотека оо. Редемптористів у Йорктоні (Redemptorists Fathers' Library, Yorkton, Sask.)**, приміщена в двох кімнатах: 14x14x9 та 15x15x10 стіл. Початками сягає р. 1913 й в'яжеться з іменнями о. А. Делярія, тодішнього ігумена в Йорктоні. Бібліотека охоплює тепер понад 6000 томів. Сюди входять: св. Письмо, Пояснення св. Письма Корнила а Ляліде з 1614 р., Канонічне Право, Історія Церкви, а саме “Аннали” о. Гарасевича (по-латині), “Історія Унії” о. Пелеша (по-німецьки) та історія Дениса Зубрицького. Далі заслуговують на увагу такі книги, як Проповіді, Життя Свя-

З українських видань у Канаді після 1945 р.

З українських видань у Канаді після 1945 р.

тих, Апологетика, Психологія, Соціологія, праці з філософії, літератури, наукові й популярні місячники, шкільні підручники й книжки в різних мовах. В рукописному відділі знаходяться матеріали до оснування Української Гр.-Католицької Церкви в Канаді, як також і до оснування Чина оо. Редемптористів. Є тут "Адреса" Митроп. Шептицького та цінні рукописи й листи о. Деларія.

В цій бібліотеці зберігаються всі видання оо. Редемптористів у Канаді.

5) Згадуючи про Йорктонську Бібліотеку оо. Редемптористів, треба назвати окремо ще Бібліотеку св. Йосифа в Йорктоні (St. Joseph's College Library, Yorkton, Sask.), що міститься на першому поверсі цієї Колегії й має великий вибір шкільних, аскетичних і наукових книжок, а теж добірно-заступлену белетристику. Крім Йорктонської збірки книжок, оо. Редемптористи мають ще окрему бібліотеку в своєму Манастирі в Айтуні (Redemptorist Fathers, Ituna, Sask.).

6) Крім названих книгозбірень заслуговують на увагу ще такі бібліотеки: оо. Василіян у Вінніперу, Едмонтоні, Ванкувері та в Монтреалі. В Саскатуні є бібліотека в Бурсі

Св. Йосафата (Інститут ім. М. Шептицького). Ці бібліотеки містять книжки переважно церковного й релігійного змісту. Крім українських книжок є тут і іншомовні видання, передусім у англійській та французькій мові.

Окремі гр.-католицькі парохії мають свої бібліотеки, чи то в домах священників, чи теж у парохіяльних читальнях, клубах, тощо.

Див. іще розділ "Приватні книгозбори".

II. Серед українських греко-православних бібліотек у Канаді можна відрізнити такі книгозбори:

1) **Бібліотека Української Греко-Православної Консисторії** (Consistory of Ukrainian Greek-Orthodox Church

З українських видань у Канаді після 1945 р.

of Canada Library, 7 St. John's Ave., Winnipeg, Man.), приміщена в будинку Консисторії при вул. Ст. Жанс ч. 7. Заснована о. д-ром С. В. Савчуком налічує поверх сотні церковної й релігійної літератури.

2) **Бібліотека Українського Інституту ім. П. Могили** (Ukrainian Institute of P. Mohyla Library, Victoria & Main, Saskatoon, Sask.) в Саскатуні, приміщена в будинку Інсти-

туту. Має великий вибір українських шкільних, наукових і белетристичних книжок. Є тут такі рідкі видання, як “Київська Старина”, “Україна” Мих. Грушевського, є “Записки Історично-Філологічного Відділу ВУАН” та ін., є великий вибір українсько-канадійських видань. Усіх книжок понад 3000. Бібліотека постійно поповнюється новими виданнями.

3) **Бібліотека Інституту ім. Мих. Грушевського** (тепер Св. Івана) в Едмонтоні (St. John's Institute Library, 11024 — 82 Ave., Edmonton, Alta.), приміщена в будинку Інституту. Заснована в р. 1916, має поважну збірку українських шкільних, наукових і белетристичних видань. Є тут м. ін.

3 українських видань у Канаді після 1945 р.

твори Мих. Грушевського (“Історія України-Руси”) й ін. Число всіх книжок переходить 2000.

4) **Бібліотека Колегії Св. Андрія у Вінніпері** (St. Andrew's College Library, 259 Church Ave., Winnipeg, Man.), приміщується в великій залі Колегії при вулиці Чорч. Започаткована в р. 1947 містить книжки релігійного й наукового змісту. Є тут багато чужомовної літератури:

англійської, французької та німецької. Українських книжок коло 1000.

5) **Бібліотека Манастиря св. Миколая в Грімсбі, Онтаріо (St. Nicholas Monastery Library, Grimsby, Ont.)**, започаткована в 1950 р. єпископом Мстиславом, має новіші українські видання, головню після II світ. війни.

Крім цих бібліотек існують окремі парохіяльні збірки при гр.-православних парохіях, чи парохіяльних організаціях, читальнях, клубах і т. п. Ці бібліотеки містять книжки переважно церковного й релігійного змісту. Крім українських є тут і іншомовні видання, передусім у англійській мові.

Див. іще розділ "Приватні книгозбори".

III. До церковних книгозборів треба залічити теж колекції українських книжок, що зберігаються при поодиноких парохіях, чи конгрегаціях українських євангельської церкви в Канаді, баптистів, адвентистів 7-го дня й ін. менших церковних угруповань серед українців у Канаді. Докладний опис цих бібліотек вимагає окремого дослідю, бо в періодичній і неперіодичній літературі згаданих груп згадок про книгозбори немає.

Б. СВІТСЬКІ КНИГОЗБОРИ.

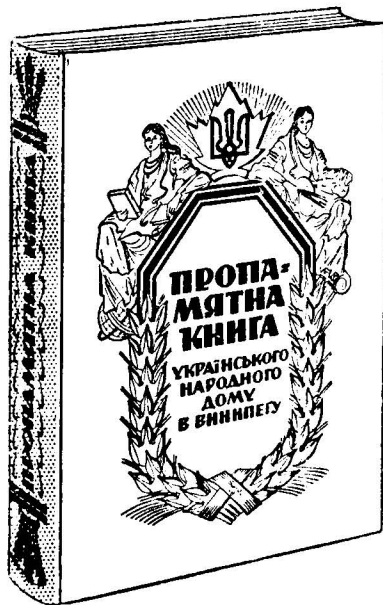
Крім церковних, чи зв'язаних із церквами, українських бібліотек у Канаді є поважна кількість світських книгозборів. До найстарших між ними належить:

1) **Бібліотека Українського Народного Дому (Ukrainian National Home Association Library, 582 Burrows Ave., Winnipeg, Man.)**.

Бібліотека Українського Народного Дому в Вінніпегу сягає своїми початками р. 1910 й в'яжеться з збірками Т-ва "Боян", "Т-ва ім. М. Заньковецької" та "Т-ва ім. І. Котляревського". Тому що ці організації мали характер співацько-драматичних осередків, основний фонд їхньої літератури складався з нотних видань українських і чужих композиторів та творів української драматичної літерату-

ри. Її не тільки читали члени згаданих товариств, але теж інсценізували й тим популяризували серед широких кол українського громадянства тодішніх часів. Треба при цьому зазначити, що якихсь форм бібліотечних із правильником, каталогами, й т. п., тоді не було — були це радше збірки видань (головно брошур), що їх випозичалося любителям пісні й драматичних вистав — приватним і колективним.

В 1922 році — якщо можна посередно судити із згадок у пресі й протоколах загальних зборів — сполучено згадані збірки в одну цілість і тим започатковано одну спільну Бібліотеку Народного Дому в Вінніпегу. Завдання

З українських видань у Канаді після 1945 р.

цієї бібліотеки було передусім служити українській громаді постачанням друкованого слова й ширити освідому акцію серед якнайширших кол громадянства, ідеї — що їй Український Народний Дім служить своєю бібліотекою до сьогоднішнього дня.

Зрозуміла річ, що збірку літератури, яку одіичено по згаданих товариствах треба було поширити передусім українською белетристикою, повістями, новелями, оповіданнями, а теж і науковою, чи популярно-науковою літературою. І треба признати тодішня управа Українського Народного Дому та бібліотекарі добре дбали, щоб майже кожна на поява на українському книжковому ринку — чи це було в Канаді чи в Європі — знайшла своє місце на полицях бібліотеки. І тут слід з пошаною згадати всіх перших піонерів бібліотечної справи в Українському Народному Домі, як П. Попеля (1921), А. Буряника (1931) Дмитра Скригу й П. Яцину (1941), п. О. Пасічного та П. Гайовського (1951) людей, що вклали багато труду в напрямі колекціонування й доповнювання бібліотеки новими творами української літератури. Якби не вони й багато інших заслужених і відданих справі бібліотекарів, сьогодні Народний Дім не міг би пишатися однією з кращих українських книгозбірень у Канаді. Власне завдяки їхній наполегливій праці придбано коло 6 тисяч українських книжок, що тепер творять цю книгозбірню.

Сама бібліотека приміщена в двох ясных і великих кімнатах від входу з вул. Боровс (пор. світлину). Всі книжки в гарній чепурній оправі з золотими надруками дивляться на відвідувачів з-поза скляних вікон бібліотечних шаф. Кожному, хто перший раз прийде до Бібліотеки, незвичайно мило любоватися наголовками книжок та й їхнім порядком.

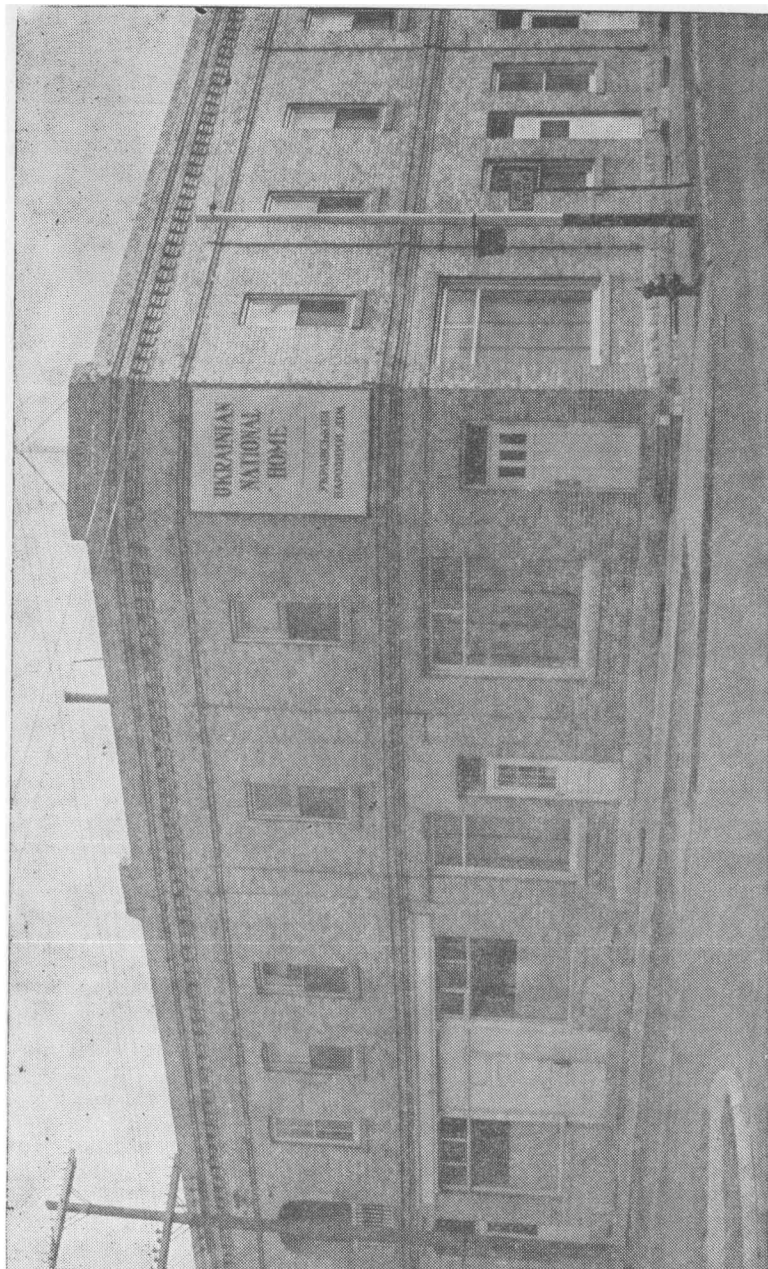
На першій із шаф висить сьогодні такий правильник користування бібліотекою:

**“БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
582 Боровс вул.**

Відкрита кожної п'ятниці від години 8—10 веч.

1. Книжки випозичається членам Українського Народного Дому, як і не-членам за заporукою члена.
2. Деяких научних книжок а б с о л ю т н о не випозичається, однак дозволяється користуватися ними лише в домівці Українського Народного Дому.

Український Народний Дім у Вінніпегу.

3. Причиною повищого застереження є те, що деякі книжки є “унікатами”.
4. Проситься випозичаючих книжки не нищити, та по прочитанню в найближчу п'ятницю звернути до бібліотеки.
5. Про згублену чи затрачену книжку належить повідомити бібліотекаря, який вирішить, яку грошеву суму за затрачену книжку належить звернути.
6. Виїжджаючим з Вінніпегу книжок не позичається.”

За даними п. Гайовського, бібліотекаря, в 1953 р. було в бібліотеці 83 читачі, прочитано 596 книжок. Найбільшим зацікавленням користувалася белетристика (повісті, оповідання й поезії), а наукові твори, теоретичні розвідки й праці мали тільки малий успіх серед читачів. Ці останні випозичали тільки українські науковці, священники, студенти и ін. Пересічна кількість відвідувачів бібліотеки кожної п'ятниці є коло 10 читачів; наймолодші читачі 16 років, а найстарші понад 60 років. В 1953 р. придбано нових книжок на суму 100 доларів. Крім цього до бібліотеки приходили пожертви з деяких видавництв (напр. УВАН), або приватних осіб.

В 1953 р. перевели основну карткову інвентаризацію й каталогізацію усіх книжок п. інж. Т. Онуфрійчук. Ось його завваги про цю бібліотеку:

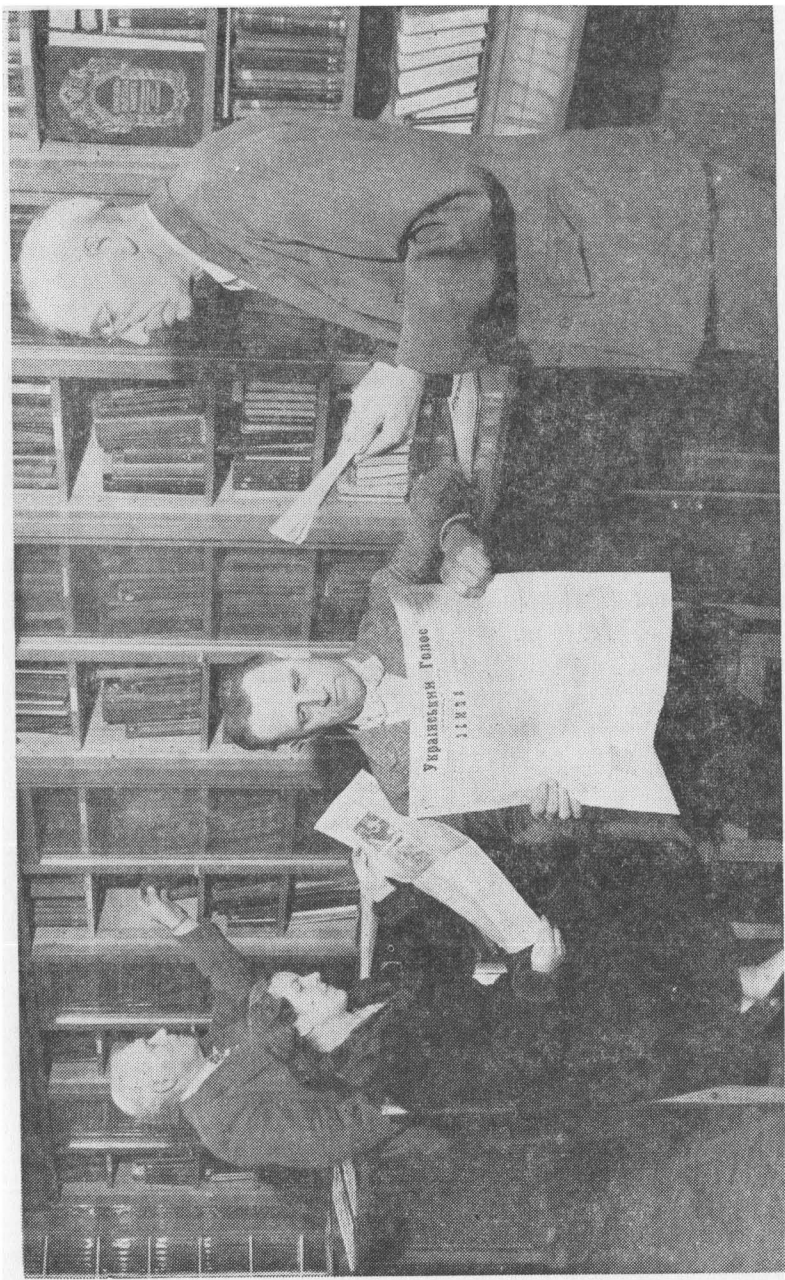
У цій книгозбірні згуртовано все те, що витворено на протязі довгих літ українською думкою та знанням у всіх галузях духової творчости. У ній зібрано майже все те, що будь-коли друкувалось українською мовою про історію нашого народу, його літературу, мову, побут, словесність, мистецтво та економічні умови життя нашого народу.

Бібліотека ділиться на 10 таких відділів: історіо-наукознавство, розвідки, повісті, поезії, театр, альманахи, атляси, річники часописів, місячники та відділ англійський.

Коли брати окремо відділи, то з найцінніших видань будуть слідуєчі:

1. Історія — наукознавство:

М. Грушевський: Історія України-Руси та історичні монографії, 18 томів. Рік видання 1904 — 1909, 1920 — 1921 — 1922.

Бібліотека УНДому в Вінніпегу.

О. Доценко: Літопис Української Революції. Київ-Львів 1923.

М. Драгоманів: Про українських козаків, татар та турків, Львів, 1913.

О. Барвінський: Виїмки з народньої літератури укр.-рускої XIX віку. Львів 1913.

С. Єфремов: Історія українського письменства. Київ 1911.

М. Аркас: Історія України, Київ-Ляйпціг, та інші важливі історичні праці.

У відділі розвідок знаходяться праці: Ю. Балиневського, М. Грушевського, Б. Грінченка, В. Винниченка, Т. Гебгарда, С. Деррова, Я. Весоловського, Н. Михайленка, М. Гійо, Дрепера, Д. Донцова, М. Драгоманова, В. Дорошенка, М. Капустянского, В. Липинського, І. Огієнка, І. Франка та інших.

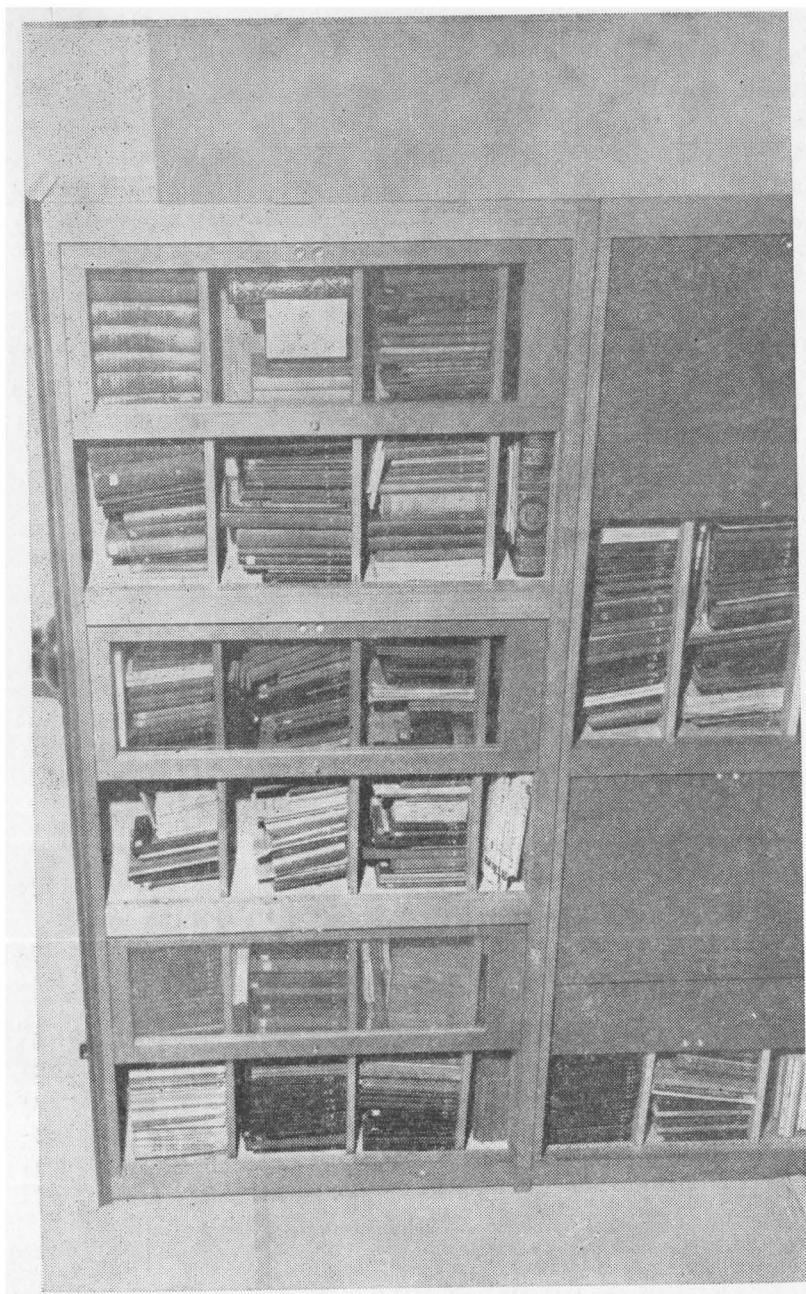
З. У відділі повістей та поезій, найбільше творів знаходиться В. Винниченка, В. Будзиновського, Ж. Верна, Е. Золя, А. Кашенка, О. Кобилянської, Г. Коваленка, Короленка, М. Костомарова, М. Коцюбинського, А. Крушельницького, П. Куліша, Нечуй-Левицького, Шевченка, Черкасенка, Чупринки, Б. Лепкого, О. Маковея, П. Мирного, Г. Основ'яненка, К. Поліщука, У. Самчука, М. Старицького, Толстого, І. Франка, А. Чайковського та інших.

У інших відділах знаходиться маса вартостевих видань, яких нема можливости згадати кожне зокрема.

В загальному бібліотека Українського Народного Дому являється одним із важних вогнищ української духової культури. Її книжками, незалежно від релігійних, національних та політичних переконань користується майже вся українська людність міста Вінніпегу". (Дослівно за даними п. інж. Т. Онуфрійчука з дня 6. XI. 1953).

Дуже позитивне явище, що керівні органи УНДому розуміють справу бібліотеки й про неї належно дбають. Вистачить на цьому місці навести слова Президента, п. І. Трача, з промови на ювілейному бенкеті 21 листопада 1953:

"З нагоди сорокліття треба підкреслити, що Український Народний Дім має одну з найкращих бібліотек в Канаді. Любителі української книжки й часописів можуть довільно користати із книгозбірні Українського Народного Дому і —

Бібліотека УНДому в Вінніпегу.

треба це сказати — користають. Двері бібліотеки відчинені і для студіючої молоді, що студіює українознавство в Манітобському Університеті, чи в колегіях Вінніпегу. Вони відкриті теж і для наукових робітників, що вже нераз користали з наших книжок. Вистачить тут назвати таких учених, як покійний проф. Д. Дорошенко, перший президент УВАН, Митрополит Іларіон (Огієнко), проф. Л. Білецький, проф. Яр. Рудницький, проф. Ю. М. Луцик та інші.”

Маючи на меті обхопити все населення українського походження в Вінніпегу, навіть і те, що вже добре не вміє говорити й читати по-українськи, УНДім закуповує до своєї бібліотеки україніку в чужих мовах. Ось декілька титулів із англо-мовної україніки в бібліотеці:

- “Bohdan Hetman of Ukraine” by B. Vernadsky;
- “Canadian Cossacks” by W. Paluk;
- “Canadians of Ukrainian Origin” by N. Hunchak;
- “Marusia” (translated by) Florence Randal Livesay;
- “History of Ukraine” by M. Hrushewsky;
- “Ukrainian Literature” by Clarence A. Manning;
- “Zakhar Berkut” by I. Franko;
- “First Ukrainian Congress” by C.U.C.
- “Second Ukrainian Congress” by C.U.C.
- “Ukr. Quarterly”;
- “Atlas of Ukraine”;
- “The Kobzar of the Ukraine” by A. J. Hunter;
- “Songs of Ukraine” by F. R. Livesay;
- “I Chose Freedom” by V. Kravchenko;
- “The Ukrainian Revolution 1917—1920” by J. S. Reshetar;
- “Ukraine under Hungarian and Russian Occupation”;
- “Common English Loan Words in East European Languages” by W. Kirkconnell;
- “Outline of Ukrainian History” by C. A. Manning.

При бібліотеці УНДому існує архів, в якому зберігаються рукописні протоколи з засідань Управи УНДому й загальних зборів починаючи з початку 20-их років. Це важливий матеріал для історії самої інституції, досі тільки частково використаний. Крім інших цінних речей в архіві зберігається цікавий унікат — зразок українського мистецтва й рукописання з 17 ст.: „Ікона з Запорізької Січі”.

2) **Бібліотека Осередку Української Культури й Освіти** (Ukrainian Cultural and Educational Centre, Library, 935 Main St., Winnipeg, Man.).

Приміщена тепер у Національному Домі при вул. Мейн, ч. 935, у двох кімнатах на третьому поверсі. Започаткована разом із Осередком УКО в 1944 р. містить у собі наукові, музичні, мистецькі, белетристичні, шкільні, церковно-релігійні й ін. книжки. На окрему увагу заслуговує україніка в чужих мовах. Всіх томів понад 10 тисяч. Є тут депозити бібліотеки (й архівів) Є. Коновальця, І. Боберського, П. Зварича, Кр. Екзек. УНО й ін. Найцінніший між ними депозит Ол.

З українських видань у Канаді після 1945 р.

Кошиця з деякими рідкими виданнями, як напр. “Записки о Южной Руси” П. Куліша (два томи), “Нотний Обиход” Києво-Печерської Лаври” (Київ 1910), “Церковное Простопініє” І. Бокшая (Ужгород 1906), “Простопініє Карп. Руси”, І. Хоми (Ужгород 1930) та ін.

Із стародруків у бібліотеці Осередку зберігаються: “Євангеліє 1658” (Києво-Печерська Лавра), “Руно Орошенное” Л. Барановича (Чернігів 1697), “Печерський Патерик” із 1783 р. й ін. видання. Всі вони творять окремий відділ

Осередку УКО “Збірку унікатів” і більшість із них закуплена фондами українського громадянства Саскатуну. Шляхом пожертв інж. Ю. Лісового Осередок дістає цікаві книжки, як барона Манстейна *Memoirs of Russia (1727—1774)*, London 1773 і інші, а теж старі мапи України.

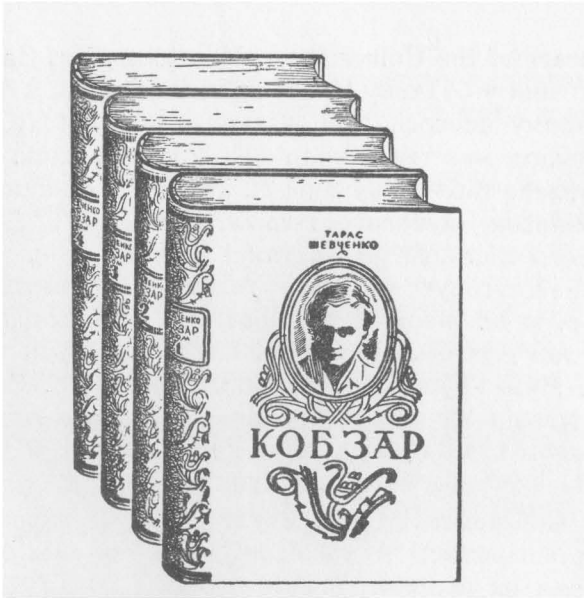
На окрему увагу заслуговують рукописи Осередку. До найстарших із них належить т. зв. “Ірмолой” Тяпецького із 1732 р. Незвичайно цінні етнографічні записки проф. Ол. Кошиця з рр. 1893-1941, його ж рукописи до історії музичної культури в Україні; великої ваги є рукопис проф. Є. Онацького п. н. “Енциклопедія українських вірувань і символів”, рукописи очевидців большевицької і нацистської окупації України (67 назв), врешті рукописи п. Т. Кошиць із записами канадійсько-українських пісень із 1950 року.

В Осередку зберігається велика кількість українських періодичних видань, часописів, журналів, газет, тощо. Всіх назв періодиків понад 400.

Бібліотека заінвентаризована й скаталогізована на карточках. Відчинена щодня від год. 12 — 6 пополудні, а в середу до 9 год. ввечері. Бібліотекар п. Т. Кошиць.

3) **Бібліотека Української Вільної Академії Наук (УВАН) у Вінніпегу** (UVAN Library, 498 Anderson Ave., Winnipeg, Man.), сягає початками 1949 р. й в’яжеється з матеріялами й книгами пересланими з Авґсбурґа з Центральної Бібліотеки УВАН у Німеччині, що їх почато збирати в 1945 р. Всіх книжок понад 1000 томів. Є тут деякі рідкі видання, напр. “Рочнік Волиньскі” (3 перші томи), “Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка”, “Історія України-Руси” Мих. Грушевського (тт. 1—3 й 5—7), “Літопис Бойківщини” й багато ін. Є комплект видань УВАН. Бібліотека поповнюється головно з обміну — за видання УВАН з такими інституціями, як Єйльський Університет, Нью Йоркська Публічна Бібліотека, Конґресова Бібліотека в Вашингтоні й ін.

В Бібліотечі УВАН міститься “Архів української преси” з великою кількістю українських періодиків (коло 100 назв), починаючи з 1949 р.

Книгозбірня скаталогізована на карточках. Доступна тільки для наукових працівників.

Бібліотекар — п. Катерина Антонович.

4) **Бібліотека Інституту Просвіти у Вінніпегу** (Ukrainian Prosvita Institute Library, 777 Pritchard Ave., Winnipeg, Man.), приміщена в Інституті при вул. Прічард 777. Заснована в 1918 р. Має великий вибір белетристики, видань Просвіти у Львові, журналів і театральних творів та партитур. Всіх книжок коло 3000 чисел. Бібліотека стало поповнюється новими виданнями.

Бібліотекар — п. Григорій Мусій.

5) **Бібліотека Читальні Просвіти у Вінніпегу** (Ukrainian Reading Association Prosvita Library, 667 Flora Ave., Winnipeg, Man.), міститься в будинку Читальні при вул. Флора ч. 667, заснована в 1915 р., має тепер понад 500 томів книжок і журналів.

Бібліотекарі — п. Йосип Юрас і Мих. Скобляк.

6) **Український Відділ у Бібліотеці Манітобського Університету** (Ukrainian Collection in the Slavic Division of

the Library of the University of Manitoba, Fort Garry, Man.). Приміщений у будинку Нової Унів. Бібліотеки в Форт Гаррі, на першому поверсі. Започаткований у 1949 р. проф. Яр. Рудницьким, має тепер коло 2000 томів книжок. В 1951 році закуплено бібліотеку д-ра Н. Гірняка з цінними комплектом "Записок Наукового Т-ва ім. Шевченка", "Літературно-Наукового Вістника", "Життям і Словом" і ін. З старших видань заслуговує на увагу унікатна "ГраMATка" Гатцука з 1861 р. та ін. твори. Є тут поважна "Шевченкіяна", "Франкіяна" та "Драгоманіяна". Є історії літератури О. Огоновського, Мих. Грушевського, Мих. Возняка, С. Єфремова, й ін. Є "Історія України-Руси" Мих. Грушевського (8 томів), "З дзеюф України" В. Липинського, є видання українських класиків включно до нових публікацій.

В Департаменті Слов. Студій Манітобського Університету організується "Архів слов. преси" з українськими періодиками на першому місці.

У відділі рідкісних книг і рукописів знаходяться: рукопис "Козацької крові" (Данило Гурч) М. Вовчка з 1857 р., рукопис "Нещасної пригоди" О. Маковея з 1898 р. і рукопис "Двох голосів" Б. Лепкого із 1911 р. Крім цього тут знаходиться найстарша датована українська книжка в Канаді, т. зв. "Городиський Пом'яник" із першою частиною з р. 1484. Ще старший є фрагмент рукописного євангелія з початку 15 ст. (тільки дві сторінки). Ці всі рукописи закуплено з "Фонду Студій Українознавства" при Клубі Українських Професіоналістів і Бізнесменів у Вінніпегу під головуванням М. Смеречанського.

Книжки інвентаризовані й скаталогізовані на карточках. Бібліотеку упорядкували п. О. Михайленко, д-р М. Луцик, а останньою помагає в бібліотеці п. А. Коссар.

7) Український Відділ ім. Р. Гонсета в Бібліотеці Альбертійського Університету (Gonsett Collection, University of Alberta Library, Edmonton).

Заніціована й щедро підтримувана п. Р. Гонсет, двоюою по винахідникові Р. Гонсетові з Едмонтону, ця збірка розрослася від 1951 р. в цікаву колекцію книжок із ділян-

ки українознавства з деякими дуже рідкими виданнями. Душею цієї книгозбірні є д-р О. Старчук. Ось його характеристика цієї колекції:

“Пані Гонсет закупила поважну кількість українських творів від поодиноких осіб і переслала їх новоствореній бібліотеці М. ін. пожертвованими книжками відзначається збірка 14-ох книжок, що являє собою велику рідкість, як також неоцінену спадщину творів української літератури 19-го століття. Дослідникам української етнографії, етимології, літератури, її рухів та впливів, вона дає первісні дже-

3 українських видань у Канаді після 1945 р.

рела, що в значній мірі влегшають зрозуміти великий змаг українського народу за свою власну культуру та національне існування в 19 столітті.

З уваги на велику цінність цієї збірки, наведу пониже кожен книжку зокрема: “Псалми, переложеніє на украинское наречіє Максимом Максимовичем”, Москва 1859; “Обичаи, поверья, кухня і напитки малоросіян”. Сост. Николаем Марковичем, Київ 1860. “Хмельниччина” — историчні оповідання П. Куліша. Петербург 1860. “Новіє письма к М. П. Погодину о старобитности малоросійского наре-

чия". М. Максимович, Москва 1863. Переклади з Н. Гоголя — Олени Пчілки, Київ 1991. "З давнього зшитку". Пісні і Думи. Переклав М. Старицький, Київ 1881. "Исторические монографии и исследования" Николая Костомарова, т. 2, Санктпетербург — 1872. Видумки "Киевлянина" і польських газет о малорусском патриотизме". Київ 1874. "Афоризми" Івана А. Федоровича, Коломия 1882. Т. Г. Шевченко "Збірник творив" Том перший: Кобзар, С-Петербург, 1883. "Малороссийский сборик повестей, сцен, рассказов, водевилей извесних малороссийских писателей", Москва 1899. "Песни славянских народов, Петроград 1814 та інш. (пор. О. Старчук: "Українська бібліотека в Албертійському Університеті", Канадійський Фармер, ч. 21, 1952 р.).

8. Українська Збірка в Торонтонському Університеті (Ukrainian Collection, University of Toronto, Flavelle House, 78 Queen's Park, Toronto, Ont.). Започаткована Українсько-канадійським легіоном ч. 360 під головуванням п. С. Павлюка в 1952 р., ця збірка складається приблизно з 500 назв книжок і брошур. Найцінніші книжки в ній — це термінологічні словники видання Української Академії Наук у Києві.

Ця збірка постійно поповнюється в зв'язку з запланованою українським громадянством Торонта й околиці українською катедрою в університеті.

9. Українська збірка в Оттавському Університеті (Ukrainian Collection, University of Ottawa Library, Ottawa, Ont.). Заснована в 1953 р. завдяки заходам Т-ва Українських Підприємців і Професіоналістів з Торонта складається приблизно з 500 томів основних книжок із ділянки українознавства.

Крім цих університетів менші українознавчі колекції мають: Саскачеванський Університет, МкГільський і Монреальський Університети, врешті Університет Бритійської Колумбії в Ванкувері.

Багато українських бібліотек мають філії загально-канадійських організацій, як напр. читальні "Просвіт", "На-

родні Доми”, чи філії Союзу Українців Самостійників, Українського Національного Об’єднання, тощо. З матеріалів, що ми їх отримали, подаємо на цьому місці такі подробиці при бібліотеки в Торонті:

10) **Бібліотека Союзу Українців Самостійників в Торонті** (Ukrainian Self-Reliance League Library, 404 Bathurst St., Toronto, Ont.). На сьогодні ця бібліотека складається з 980 примірників книжок поезії, прози, історії і інших галузей знання. Крім каталога в бібліотеці заведена картотека, що ділиться на такі розділи: 1. Поезію, 2. Прозу, 3. Історію та 4. Різні, як всілякі звіти, календарі тощо. Велика кількість книжок — даровані.

3 українських видань у Канаді після 1945 р.

Міститься бібліотека в будинкові Православної Громади на 3-му поверсі в спеціально зроблених для неї шафах.

Книжки видаються з бібліотеки двічі на тиждень (понеділок і четвер) по 1 годині (8 до 9-ої вечером). За користування книжками встановлена вплата 25 ц. на місяць. Відвідують бібліотеку в різні пори року неоднаково (в зимі

більше, а літом менше). Коливання кількості можна означити від 5 до 15 осіб.

Більша частина книжок оправлені, але досить і неоправлених.

(Дослівно за інформаціями проф. В. Іваниса, бібліотекаря).

11) Бібліотека філії Українського Національного Об'єднання в Торонті (Ukrainian National Federation Library, 297 College St., Toronto, Ont.).

Перші томи бібліотеки УСГ у Торонті склалися з пожегів її членів. На той час члени УСГ, бувши вояки, щедро піддержували українські видавництва чи то на ЗУЗ, чи в інших осередках української еміграції в Європі і тому в кожного з них була менша чи більша збірка українських книжок. В цей спосіб при допомозі своїх жертвенних членів, бібліотека УСГ вже в заранні свого існування мала на своїх полицях велике число цінних творів української белетристики, публіцистики і. т. п.

З моментом повстання Українського Національного Об'єднання і системи братніх організацій, бібліотека УСГ переходить під нагляд УНО, яке до сьогодні вдержує її.

Бібліотека УНО має свій окремий правильник:

1. Бібліотека є власністю філії Українського Національного Об'єднання в Торонті.
2. Першенство користування бібліотекою мають члени УНО і братніх Організацій.
3. Нечлени можуть користуватись бібліотекою за порукою члена УНО або за зложенням відповідної грошевої кавції.
4. Книжок виняткової вартости не випозичається до дому під ніякою умовою, але можна ними користуватися в приміщенні бібліотеки.
5. Оплата за випозичування книжок для нечленів становить місячно 25 центів.
6. Випозичених книжок не можна держати довше як 14 днів. За кожний позареченцевий день читач доплачує по 3 центи денно за кожную книжку.

З українських видань у Канаді після 1945 р.

7. За uszkodження книжки читач зобов'язаний заплатити відшкодування, а у випадку загублення платити повну її вартість.

8. Бібліотекар має право відмовити в випозичення книжки, якщо має до цього поважну причину.

9. Читач не може випозичати більше як 3 книжки одноразово.

10. Читач не може сам без бібліотекаря брати книжки з полиць бібліотеки.

Стан бібліотеки в дні 31 грудня 1952 року:

Назв книжок — 1,075, томів — 888. Ця різниця в наведених цифрах походить з того, що деякі томи складаються з декілька невеличких книжок опрацьованих в один том. З засади не випозичається книжок неопрацьованих, тому, що такі скоро нищатья. Всі книжки в бібліотеці є старанно опрацьовані. Коли якийсь том внаслідок частого читання є дещо зужитий, тоді такий том виймають з обігу, ще раз перепрацьовують його і щойно тоді дають до ужитку читачеві.

Бібліотека є відкрита для читачів у вівторки і четверги,

від год. 8—10 ввечорі, а зимовою порою також в неділі від год. 3—4 попол.

Бібліотека ввесь час намагається збагачувати новими книжками, закупаючи все те, що появляється на книжковому ринку або у приватних людей. Немало збагатили нашу бібліотеку щедрі жертводавці книжками з своїх приватних бібліотек чи збірок.

В 1952 р. випозичено 2,424 книжки, а в 1953 р. випозичено 1,184 книжки.

Кожночасний фінансовий недобір покриває організація. Бібліотеку не вважається фінансовим підприємством.

Чепурне устаткування бібліотеки завдячувати можна керівникам бібліотеки пп. Михайлові Бенішевському і Микиті Хлипавці, як також членові УНО Торонто п. Євгенові Солтисові, які своєю працею у вільні години вивінували бібліотеку в чепурні полиці, столи, шафи і т. п.

В бібліотеці, для кращої орієнтації читача, крім каталогу книжок, запроваджено в 1953 році картотеку, при помочі якої читач може познайомитись із основними даними про кожную книжку (автор, наголовок, рід книжки, сторінок, рік і місце видання, вартість і т. п.).

3 українських видань у Канаді після 1945 р.

Інші відділи бібліотеки:

1. Театральний: Театральних підручників (назв) 487, (томів) 1273.
2. Музичний: Партитур (оперетки) 10, Збірників-співанників 39, Пісень розписаних на повний хор 328.
3. Дитячий театральний: Назв книжок 120, томів 222.
4. Дитячий відділ при "Рідній Школі" філії УНО: томів 125.

(Дослівно за інформаціями бібліотекарів М. Бенішевського, М. Хлипавки, І. Воробця, в Новім Шляху з 7-го серпня, 1953).

12. Бібліотека Товариства Український Народний Дім у Торонті (Ukrainian People's Home, Library, 191 Lippincott St., Toronto 4, Ont.).

Бібліотека товариства започаткована літом 1917 року, колито дня 10-го червня засновано культурно-освітнє товариство під назвою „Читальня Просвіти імени Т. Шевченка в Торонті”, яке 1925 року переіменовано на Український Народний Дім. На початок члени Волод. Фарина і Дм. А. Николяк дарували свої збірки книжок в кількості 135 примірників, Роман Карман зробив шафу розміром 32 цілі ширини і 48 заввишки, на пять полиць, уложено „правильник”, після якого малось позичати книжки, і Іван Костиник став першим бібліотекарем, а Дм. А. Николяк переплетником. Того самого року прибуло ще до бібліотеки 64 книжки, і від самих початків посьогодні користуються бібліотекою не тільки члени товариства, але вся читаюча українська публіка.

З кожним роком бібліотека побільшувалася, а коли в 1928 році товариство перенеслося до своєї власної домівки п. ч. 191 Ліпінкат вулиця, для бібліотеки відведено одну з кімнат, де поставлено великі шафи, в яких розміщено книжки. Рівночасно пороблено старання і було отворено публичну читальню, відчинену вечерами, де крім книжок була заступлена майже вся тодішня українська преса, однак через мале заінтересування публікою з одної сторони, а з другої — через надмірне обтяження членів товариства працею в

інших ділянках, через що не мали часу ані спромоги користуватися читальнею і в ній перебувати, читальня сама собою перестала функціонувати.

Під час першої світової війни 1914-8 рр. звязок зі старим краєм і взагалі з Європою був зовсім припинений, і звідти не прибувало нових видань, а старі були майже на вичерпанню; тоді Доячек у Вінніпегу взявся за передрук старих видань, щоб таким чином заспокоїти запотвезування друкованого слова. Також видавничі спілки Українського Голосу та Канадійського Фармера випускали постійно книжки, які паповнювали полиці бібліотеки. А по закінченні війни, коли українські видавництва почали в 1920-22 рр. масово друкувати книжки на чужині, у Відні і Берліні, з призначенням до висилки в Україну, і вони через політичний склад обставин, замість на українські землі помандрували майже всі сюди на американський суходіл, де був тоді для них великий попит і добрий збут, тоді і бібліотека Народного Дому в Торонті збагатилася вартісними виданнями і творами.

Крім набування книжок за готівку товариство старалося кількаразово заапелювати до публіки зі сцени, щоб набуті і прочитан окремими особами книжки, що лежать у них і марнуються без дальшого вжитку, дарували до бібліотеки. І такі кампанії були все успішними, і в списку бібліотеки є зареєстровано 33 імен осіб, які дарували призбирані ними роками книжки, приблизно три сотні примірників.

Упродовж існування бібліотеки виготовляли каталегі: Дм. А. Николяк, Григ. Мазурик та Я. Косовський. Бібліотекарями були: Дм. А. Николяк, Петро Голик, Петро Шевчук, Григ. Мазурик, Я. Косовський, а тепер є Мих. Лібер і Яків Козловський.

Список виказує, що 1927 року бібліотека начисляла 376 книжок, а звіт бібліотекаря Петра Шевчука на річних зборах в січні 1933 року дослівно подає, що „з бібліотеки керистувалося 111 осіб, з того 49 членів, а 62 не членів, 79 мужчин, 32 жінки, прочитали 643 книжки. В бібліотеці знаходиться 2,028 книжок, вартости \$1,319.06. Бібліотека збільшилася в 1932 році на 500 книжок”.

1948 року товариство перебрало приватну книгозбірню Дм. А. Николаяка біля 1,500 томів, а раніше набуло музичні твори від Володимира Кухти.

Бібліотека поділена на відділи:

1) загальний: белетристика, поезія, переклади; 2) історично-науковий: наука, історія, література, мова, мемуаристика; 3) театральний; 4) музичний; 5) періодика: журнали, альманахи, календарі, періодичні видання; 6) преса; 7) чужомовний; 8) дитячий; 9) архівний.

З українських видань у Канаді після 1945 р.

1. У першому відділі, який призначений для загального вжитку, знаходяться твори найкращих українських письменників і поетів. Кобзар Т. Шевченка, люксове видання 1908 року, під редакцією Доманицького, виданий в місті Петербурзі; твори Шевченка, 5 томів, за редакцією Богдана Лепкого; твори Івана Франка, Б. Грінченка, П. Мирного, Б. Лепкого, Нечуя-Левицького, Степана Ковалева, Василя Стефаника, О. Маковея, Ольги Кобилянської, Панька Куліша, Андрія Чайківського та інших; поезії: Т. Шевченка, І. Фран-

ка, Л. Українки, П. Куліша, Ю. Федьковича, П. Тичини, О. Олеся і інших; твори красного письменства „українських класиків”, 22 томи, видання Видавничої Спільноти і Т-ва Просвіти у Львові, та багато, багато інших. Усіх 1,568 чисел.

2. Історично-науковий. Цей відділ, який також є для загального користування, на першому місці відзначається творами з українознавства, коло тисячі назв. Історія заступлена такими істориками як: Мих. Грушевський, М. Аркас, С. Томашівський, видання І. Тиктора, Д. Дорошенко, Н. Григоріїв, І. Крип'якевич, В. Барвінський; історія літератури: М. Возняк, С. Єфремов, М. Грушевський, І. Франко, Б. Лепкий; Д. Дорошенко — Славянський світ, 2 томи; мовознавство: Голоскевич, Смаль-Стоцький, Іваницький, Б. Грінченко, І. Огієнко, В. Сімович, Я. Рудницький; мемуаристика: Шухевич, Назарук, Є. Чикаленко, В. Барвінський, ген. Петрів, ген. Сікевич, і ін.; Пропамятна книга Т-ва Просвіти у Львові з 1910 року, Пропамятна книга Українського Народного Дому у Вінніпегу, Пропамятна книга Українського Народного Союзу в Америці; політика: М. Драгоманів, І. Франко, Дм. Донцов, Ю. Липа, В. Липинський, М. Шаповал, Н. Григоріїв і ін.; листування Франка з Драгомановим.

3. Театральний. На початках організованого життя в Канаді, при кожному товаристві майже в кожній місцевості попри рідну школу і читальню повставав обов'язково також аматорський гурток, якого завданням було ставити театральні вистави, і тому запотребування і попит на драматичні твори був великий. В короткому часі пєси були на вичерпання. Так у Нью Йорку Смолен чи Смоленський почав видавати на цикльостилі, а за ним деякі книгарні та видавництва поспішили з друкуванням пєс. Драматичний гурток Народного Дому в Торонті був на ті часи досить рухливим і діяльним і старався забезпечити себе майже всіма драматичними виданнями, які тільки появлялися на книжковому ринкові. У спадщині бібліотека тепер начисляє 422 назви театральних пєс, а всіх примірників знаходиться 1,720 чисел.

4. Музичний. При товаристві існує безпереривно від 1924 року мішаний хор, для якого треба було мати свій репертуар. У цьому відділі бібліотеки знаходиться дотепер твори

57 композиторів, 56 партитур, 2,882 пісні, не вчисляючи сюди великі збірники пісень, музичні твори на інструменти, як прим. твори проф. Турули та розклад пісень на хорові голоси. Між партитурами до опер і опереток є: „Тарас Бульба”, „Галька”, по українськи і по польськи, „Боярин Годунов”, по московськи, „Коза Дереза”, „Запорожець за Дунаєм”, „Утоплена”, „Чорноморці”, „Катерина”, „Вій”, „Барон циганів”, „Шаріка”, „Запорізький Клад”, „Ніч під Івана Купала”, „Маруся Богуславка”, „Сорочинський Ярмарок”, „Назар Стодоля” та інші.

5. Періодика. В цьому відділі начисляється 242 назви різних журналів, альманахів, календарів, та періодичних видань деякі цілими річниками до пів тисячки чисел. Між іншим є такі, як: „За державність”, Варшава, „Розбудова нації”, „Тризуб”, Париж, „Нова Україна”, Прага, „Червоний шлях”, Харків, „Кооперативна республіка”, Львів, „Студентський вісник”, „Українська родина”, „Віра та знання”, „Вісник Просвіти”, „Нові шляхи”, „Літературно Наукови Вісник”, „Культура”, „Табір”, Варшава, „Дзвони”, Львів, „Нова громада”, „Воля”, Відень, „Хліборобська Україна”, Альманахи „Червоної Калини” і інші.

6. Преса. Цілі річники часописів від Робочого Народу 1915 р., Роб. Слова” 1916-17, Українського Голосу й Канадійського Фармера почавши, до різних теперішних видань переходується дбайливо в бібліотеці товариства. Декотрі вже упорядковані як слід, решта чекає ще трудящих рук, щоб їх впорядкувати як треба.

7. Чужомовних творів в бібліотеці знаходиться парусотень назв в мовах: англійській, польській та московській.

8. Дитяча література виносить понад сетню назв.

9. До архівного відділу входить старе книговодство товариства, історичні записки та документи, світлини, три великі збірники витинки з англійської преси, в яких писалося про Україну та українські справи взагалі (якими між іншим покористовувався проф. Н. Григоріїв, коли писав свою працю в англійській мові „Війна і Українська Демократія”), оголошення, реклями і все друковане з обсягу діяльності

та праці товариства, які вдалося дотепер ще зберегти. При упорядкуванні цього відділу попрацював немало Маріян Кунікевич.

Наприкінці треба ще додати, що україніка в англійській мові також у бібліотеці Народного Дому належно заступлена щодо своїх і чужих авторів.

Від 1931 до 1936 року, впродовж шести літ підряд, були в товаристві виставки книжок і преси з нагоди свята книжки. У великій салі було розміщено по 2.200 експонатів. Виставки відвідувані були громадно українцями Торонта й околиць, на них були виголошені відповідні часові реферати. З каталогів виставок, які збереглися, видно, що більшість книжок на виставки були з бібліотеки таки Народного Дому, решта від приватних осіб.

Отже, впродовж 36 літ бібліотека Товариства Український Народний Дім у Торонті сповняє тихо, безшумно, без великого розголосу і реклами свою культурно-освітню працю, для „загального добра” нас усіх!

(Дослівно за інформаціями Д. А. Николяка в „Українському Голосі” чч. 6-7/1954).

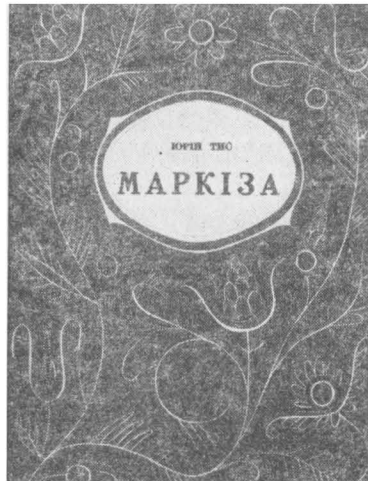
13. На окрему увагу заслуговують бібліотеки для українських лікуванців у шпиталях, санаторіях, домах старців, тощо. Так напр. в Едмонтоні існує “Українське Добродійне Т-во” під головуванням п. Й. Шандро й секретарюванням п. П. Пауш, яке має в своїй бібліотеці понад 100 томів книжок і обслуговує ними українських пацієнтів у шпиталях: Загальному, Мізерікордії, Роял Александра й ін. Засноване воно в 1935 р. й проявило незвичайно цінну акцію на полі вступлення хорим української літератури.

На основі окремого листа від п. П. Коновальчука, організатора й бібліотекара української збірки в Манітоба Санаторії в Найнет, Ман. (Ukrainian Book Collection, Manitoba Sanatorium, Ninette, Man.), можемо подати такі дані про її початки й розвиток:

В 1939 р., прийшовши до Санаторії, п. Коновальчук оголосив у пресі заклик, щоб українські видавництва прислали книжки й часописи. Він пройшов без ширшого від-

гомону. Тоді він звернувся вдруге до українського громадянства, бо — як пише в своїх спогадах — “ми не сподівалися дістати книжок ані з Києва, ані зі Львова. “Український Голос” помістив мою просьбу в друге на своїх сторінках. І знов ніхто не згадав про книжки цілий рік. Але з прочитаних новинок ми в Санаторії узнали, що українські жіночі товариства у Вінніпегу зорганізували “Українську Жіночу Раду”. Показалося, що наші українські добрі й щирі жінки читали мою просьбу й зорганізували при “У.Ж.Р.” комітет для збирання українських книжок для Санаторії у Манітобі. Головою “У.Ж.Р.” була тоді пані П. Генік, а пані Д. Павлюк була тоді головою Комітету збирання книжок

З українських видань у Канаді після 1945 р.

Вже друга світова війна почалась, як я дістав листа від п. Дмитра Микитюка з повідомленням, що нас відвідають жінки з “Української Жіночої Ради”. Вони мали привезти нам гарний дарунок, що ми собі найбільше бажали, а се книжки. Також мала приїхати з ними концертна група, щоб дати нам концерт у Санаторії. Це була велика втіха для нас — пацієнтів українського походження.

На згадану неділю приїхали наші жінки, а також концертна група, як рівнож прибуло багато достойних гостей, як напр. тодішній мейор міста Вінніпегу п. Джан Квін, бувший радний міста Вінніпегу Василь Шкраба, о. Й. Пуляк і багато більше визначних гостей.

Патріотичні українські жінки У.Ж.Р. привезли до розпорядимости санаторської управи бібліотеки 150 томів добрих видань. Всі книжки були в твердій оправі й певно, що послужать довгі роки. Отож ми завдячуємо жінкам, що так щиро зайнялися цією справою і їм належить признання за таку корисну працю для пацієнтів українського походження. "У.Ж.Р." збрала майже таку саму скількість книжок для "Ст. Боніфас Санаторії" в Ст. Вітал, коло Вінніпегу. Може трошки менше збрали для "Кінг Едвард Меморіал Госпітал" у самому Вінніпегу.

"Український Народний Дім" прислав нам "Історію України" Д. Дорошенка в англійській мові, а нещодавно — на мою просьбу, УНДім прислав два примірники "Пропамятної Книги" (1949). Після цього ще й о. Й. Пуляк (тоді з Брандону) зібрав дещо грошей у своїй парохії на покриття концерту. З концертом не приїхали через якусь там причину, отже отець написав до мене й питав, що їм купити за ці гроші. Отцеві я порадив, що найкращий дарунок будуть книжки, щоб ними доповнити нашу українську бібліотеку. О. Пуляк закупив дуже гарні книжки, як от "Трилогію Мазепи" Богдана Лепкого (6 томів), і багато більше добрих книжок. Ми самі купили книжку в англійській мові "Маруся" Квітки-Основ'яненка, щоб знакомити чужинців із українськими письменниками.

Вже минув рік тому як я писав подяку за "Пропамятну Книгу" Українського Народного Дому і подяка була поміщена в "К. Фармерові" і в "У. Голосі". При кінці подяки я просив українських письменників і видавців, щоб були ласкаві свої праці і видання прислати до української бібліотеки в Санаторії.

На жаль, до української бібліотеки в нашій Санаторії не прибуває нових видань, тоді як другі народи присила-

ють сотні своїх нових публікацій, щоб доповнювати бібліотеку. Зараз у санаторській бібліотеці український відділ нараховує лише 179 томів.”

14. Наприкінці треба згадати ще про підручні бібліотеки українських часописів, як “Нового Шляху”, “Українського Голосу”, “Канадійського Фармера” й ін., а теж про українські книжки в канадійських публічних бібліотеках.

Точні дані про них вимагають окремих студій та досліду в терені.

В. ПРИВАТНІ КНИГОЗБОРИ

Найбільш у Канаді українських приватних бібліотек, хоч вони найменше просліджені й знають про них, звичайно, крім власників найближчі сусіди. Ці збірки книжок відзеркалюють як не мога краще любов до друкованого слова серед українських інтелігентів, робітництва й фермерів.

Цінні приватні збірки книжок і фахової літератури мають наші вчені й духовенство в Канаді.

проф. Л. Білецький — літературознавство (Вінніпег),
проф. І. Огієнко (Митроп. Іларіон), Вінніпег — філологія й церква,

проф. Яр. Рудницький, Вінніпег — мовознавство,

проф. П. Юзик, Вінніпег — історія й культура.

проф. Ю. Мулик-Луцик, Вінніпег, філософія, філологія,

проф. К. Андрусичин, Саскатун — романська й слов'янська філологія,

проф. Ю. Луцький, Торонто — українська філологія,

проф. Ю. Русов, Монреал — риболовство,

проф. П. Кондра, Вінніпег — птахівництво,

д-р Яр. Пастернак, Торонто — археологія,

проф. Т. К. Павличенко, Саскатун — бур'янознавство (екологія), стародруки.

д-р В. Ю. Кисілевський, Оттава — соціологія,

д-р К. Біда, Оттава — література,

д-р О. Старчук, Едмонтон — філологія,

д-р С. Жмуркевич, Оттава — література,

П. Башук, Вінніпег,
М. Охримович, Вінніпег,
І. Г. Сирник, Вінніпег,
І. Киріяк, Едмонтон,
П. Лазарович, Едмонтон,
Ф. Д. Фербей, Едмонтон,
Михайло Стечишин, Віньярд,
Юліян Стечишин, Саскатун,
д-р Драган, Саскатун,
М. Боянівська, Вінніпег,
О. Косіковський, Віндзор,
п-во Янди, Едмонтон,
Мих. Зюбрак, Принс Алберт,
М. В. Бачинський, Попларфілд,
П-во З. Книш, Вінніпег,
Д-р С. Росоха, Торонто,
М. С. Погорецький, Вінніпег,
д-р Т. Михайлівський, Вінніпег,
Д-р В. Мартинець, Вінніпег,
Д-р Т. Дацків, Вінніпег,
В. Коссар, Вінніпег,
В. Гультай, Торонто,
В. Костюк, Вінніпег,
Я. Н. Крет, Вінніпег,
П. Господин, Вінніпег,
І. Тиктор, Вінніпег,
В. Топольницький, Вінніпег,
В. Свистун, Вінніпег,
О. Івах, Вінніпег,
І. Шклянка, Гафффорд, Саск.
І. Ісаїв, Едмонтон,
М. Хом'як, Едмонтон,
Я. Майданик, Вінніпег,
П. Зварич, Вегревіл,
А. Скоробогач, Вінніпег,
Д. Микитюк, Вінніпег,
П. Пауш, Едмонтон,
д-р Б. й М. Дими, Вінніпег,

Ексц. Кир Ізидор Борецький, Торонто — церква і культура,

Ексц. Кир Максим Германюк, Вінніпег — богословія,

о. д-р В. Кушнір, Вінніпег — богословія,

о. І. Семчук, Вінніпег — українська церква й культура,

о. В. Кудрик, Вінніпег — українська церква й культура,

о. Є. Грицина, Вінніпег — українська церква,

о. П. Божик, Вінніпег — українська церква,

д-р І. Глинка, Вінніпег — біохемія,

д-р П. Маценко, Вінніпег — українознавство й музикологія;

о. А. Сабурен, Ст. Пер — релігія, історія,

о. Й. Формальчук, Вінніпег — філософія й теологія,

о. Й. Головатий, Вінніпег — теологія,

д-р М. Антонович, Монреал — египтологія, українознавство,

д-р Б. Казимира, Едмонтон — право, історія,

д-р І. Німчук, Едмонтон — українознавство,

д-р І. Ярема, Едмонтон — медицина,

проф. В. Біберович, Оттава — політика,

д-р І. Столяр, Вінніпег — медицина, українознавство,

д-р Ю. Герич, Торонто — право, українознавство,

д-р Є. Вертипорох, Торонто — фармація,

д-р І. Велигорський, Торонто — українознавство.

Українські професіоналісти й інтелігенція мають теж поважні колекції книжок. Назвемо тут такі особи, як:

п. К. Антонович, Вінніпег,

М. Г. Смеречанський, Вінніпег,

д-р В. Черевик, Вінніпег,

К. С. Продав, Вінніпег,

М. Левицький, Вінніпег,

Н. Гунчак, Вінніпег,

Т. Гуменюк, Торонто,

І. Б. Ковальський, Монреал,

Н. Бартман, Венкувер,

В. В. Вал, Вінніпег,

Д. Колісник, Саскатун,

М. Г. Гикавий, Вінніпег,

В. Казанівський, Вінніпег,
О. Соکید, Гаффорд, Саск.
А. Яремович, Вінніпег,
П. і О. Войценки, Вінніпег,
Г. І. Блок, Вінніпег,
Н. Когуська, Вінніпег, Ман.
Е. Гикава, Вінніпег.

Крім них заслуговують на увагу українські фермері-хлібороби в Канаді, — що не жаліли гроша на українську книжку й збирали пильно українське друковане слово. Тут можна відмітити такі бібліотеки, як:

Йосифа Когута в Стюартборні, Ман.,
Івана Когута в Стюартборні, Ман.,
М. Кошмана в Вегревілі, Алта.
Й. Джопко, Вуднорт, Ман.
п. Швидкого, Блейн Лейк, Саск.
С. Поповича, Смокі Лейк, Алта.,
М. Галіцького, Смокі Лейк, Алта. — та багато інших.

**

Наведені нами назви й дані про бібліотеки мають тимчасовий характер. В багатьох місцях можна доповнити їх чи то громадськими, чи приватними бібліотеками. Ми сподіємося однак, що цей перший огляд канадійськоукраїнських бібліотек зверне увагу кому треба на konieczність точного й остаточного опрацювання українського книгозбору в Канаді, який ми приблизно оцінюємо на пів мільйона книжок, брошур і періодиків, на потребу зорганізування бібліотечного товариства, централі для обміни дублетами й т. п.

Хай цей перший огляд цілості дасть спонуку до дальших подрібних праць, описів бібліотек, каталогів і т. п.

ЛІТЕРАТУРА — LITERATURE
Українські джерела — Ukrainian Sources

- К. Антонович: Українська книгозбірня Манітобського Університету на новому місці, "Новий Шлях", ч. 75, Вінніпег 1953.
- М. Антонович-Рудницька: Найстарша українська книжка в Канаді, "Український Голос", ч. 41, Вінніпег 1953.
- М. Антонович-Рудницька: Ікона Ісуса Христа з Запорізької Січі, „Святкування сорокліття Українського Народного Дому в Вінніпегу”, Вінніпег 1953, стор. 26-28.
- М. Бенішевський-М. Хлипавка-І. Воробець: "Бібліотека Філії Українського Національного Об'єднання в Торонті, "Новий Шлях", ч. 60, Вінніпег 1953.
- В. Жила: Українська бібліотека при Манітобському Університеті, "Канадський Фармер", ч. 12, Вінніпег. 1953.
- А. Ільницький: Українська книжка в м. Ванкувер, "Новий Шлях", ч. 32, Вінніпег 1951.
- Д. Николяк: "Шевченкознавство в бібліотеці Т-ва Український Народний Дім в Торонто, "Український Голос", ч. 11, Вінніпег 1952.
- Д. Николяк: Бібліотека Товариства Український Народний Дім у Торонті, „Український Голос” чч. 6-7, Вінніпег 1954.
- Яр. Рудницький: Шевченкіана в Манітобським Університеті, "Новий Шлях", ч. 21, Вінніпег 1951.
- Яр. Рудницький: Франкіана Манітобського Університету, „Новий Шлях”, ч. 43, Вінніпег, 1951.
- Яр. Рудницький: Гоголіана Манітобського Університету, "Новий Шлях", ч. 28, Вінніпег 1952.
- Яр. Рудницький: Українсько-канадські книгозбори й бібліотека Українського Народного Дому в Вінніпегу, „Святкування сорокліття Українського Народного Дому в Вінніпегу”, Вінніпег, 1953, стор. 29-57.
- Яр. Рудницький: Українські бібліотеки в Канаді, "Науковий Збірник УВАН т. II., Нью Йорк.
- о. Ніль Саварин: Наші книгозбірні в Канаді, "Пропамятна Книга з нагоди золотого ювілею поселення українського народу в Канаді", Йорктон, 1941, стор. 85-6.
- О. Старчук: Українська Бібліотека в Албертійському Університеті, "Канадський Фармер", ч. 21, Вінніпег 1952.
- ТУП засновує українську бібліотеку при університеті в Оттаві, "Український Голос", ч. 30, Вінніпег 1953.

Англійські джерела — *English Sources*

- A. Kaye: Ukrainian Cultural and Educational Centre, "Ukrainian Digest" Vol. 7, No. 3, Winnipeg 1953, pp. 16-18.
- L. Kossar: Canadian Ukrainians... seek Ukrainian Library, "Winnipeg Tribune" No. 163, Winnipeg 1953.
- J. Lechman: Rare Documents, Ancient Art... In Ukrainian Cultural and Educational Centre, "Winnipeg Tribune", No. 287, Winnipeg, 1951.
- J. B. Rudnycky: Ukrainian Libraries in Canada, "Ukrainian Year Book and Ukrainians of Distinction 1953-54", F. A. Macrouch, Winnipeg, 1953, p. 36—40.
- P. Yuzyk: The Ukrainians in Manitoba. A Social History. Toronto University Press. Toronto, 1953.

З М І С Т — C O N T E N T S

	Стор.
English Résumé	5
Вступні уваги	7
А. Церковні книгозбори — Church Libraries	7
Б. Світські книгозбори — Secular Libraries	13
В. Приватні книгозбори — Private Collections	40
Література — Literature	45

Служба Народіві — це Почесний Обов'язок!

Активною участю в кооперативному житті гідно сповните Вашу повинність супроти української спільноти.

**Творіть, будуйте, піддержуйте вкладами
кредитову кооперацію.**

Якщо в Вашій громаді немає ще кредитової спілки, беріться за її організацію.

В разі потреби радо подамо інформації.

CARPATNIA CREDIT UNION SOCIETY LIMITED

862 Main Street

—

Winnipeg, Man..

Кредитова Кооператива Північного Вінніпегу

міститься у Читальні „Просвіта“, 667 Флора Евню і там у кожний вівторок і кожну п'ятницю, від год. 7.30 до 9.00 ввечері:

П Р И Й М А Є Н О В И Х Ч Л Е Н І В ;

Приймає гроші на уділи і платить від них 3% річно;

Приймає вкладки ощадности на 2% річно;

У д і л ю є ч л е н а м п о з и ч к и :

- а) Звичайні позички на 9% річно (місячно 0,75%);
- б) Моргеджові на 6% річне (місячно 0,50%).

NORTH WINNIPEG CREDIT UNION SOCIETY LTD.

З НАГОДИ 40-ЛІТНОГО ЮВІЛЕЮ Українського Народного Дому в Вінніпегу

Оцим проголошується решта примірників
„ПРОПАМ'ЯТНОЇ КНИГИ”
яку видав своїм заходом і коштом
Український Народний Дім.

Книга та має 864 сторін друку, около 300 ріжних знімок,
друкована на прекрасному сильному папері й оправлена
в сильну полотняну оправу з золотими витисками.

Книга містить незрівняної вартости матеріали з життя-буття українців від початку їх приїзду як імігрантів до Канади.

Поділена на вісім розділів, а кожний розділ говорить про інші справи, що для кожного будуть дуже інтересними.

Ця книга, повинна бути в кожного українця в хаті, бо це історія нашого життя-буття тут, в новій віт-

Книгу цю видано не для чині Канаді. бізнесу, а для того, щоб перші наші кроки, наші змагання до кращого, не пропали, не пішли в забуття.

Тому ще нині замовте собі, чи для товариства оцю так вартісну ПРОПАМ'ЯТНУ КНИГУ, а певно не пожалуєте.

Ціна тієї книги \$8.50.

Замовлення разом з грошми посилайте на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL HOME

582 Burrows Ave.,

Winnipeg, Man.

SLAVISTICA

- No. I — **The tasks of Slavic Philology and Ukrainian Slavistics** (in Ukrainian language), Augsburg, 1948.
- No. II — V. Chaplenko: **Ukrainianisms in the language of M. Hohol (N. Gogol)** (in Ukrainian language, with a French resumé), Augsburg, 1948.
- No. III — Ivan Sydoruk: **The problem of the Ukrainian White-Ruthenian Lingual Boundary** (in Ukrainian language, with English and German resumé, 2 maps), Augsburg, 1948.
- No. IV — J. B. Rudnye'kyj: **Slavic and Baltic Universities in Exile**, (in English language), Winnipeg, 1949.
- No. V — J. Byrych: **A Page from Czech-Ukrainian Relations** (in Ukrainian language), Winnipeg, 1949.
- No. VI — R. Smal-Stocky: **The Origin of the Word "Rus'"** (in English language), Winnipeg, 1949.
- No. VII — V. Chaplenko: **The Language of "Slovo o Polku Ihorevi"** (in Ukrainian language with an English resumé), Winnipeg, 1950.
- No. VIII — I. Mirtschuk: **Das Daemonische bei den Russen und den Ukrainern** (in German language), Augsburg 1950.
- No. IX — J. B. Rudnye'kyj: **Slavistica Canadiana A.D. — MCML** (in English and Ukrainian), Winnipeg, 1950.
- No. X — Geo. W. Simpson: **The Names Rus', Russia, Ukraine and their Historical Background** (in Engl.), Winnipeg, 1951.
- No. XI — Metr. I. Ohienko: **An Early 17th cent. Ukrainian Russian Dictionary**. (In Ukr. and Russ. l.), Winnipeg, 1951.
- No. XII — V. J. Kaye: **Slavic Groups in Canada** (in Engl.), Winnipeg 1951.
- No. XIII — P. Fylypovych: **Hohol's (Gogol's) Ukrainian Background**, (In Ukr.), Winnipeg, 1952.
- No. XIV — W. Kirkeconnell: **Common English Loanwords in E. European Languages**. (In Engl. l.), Winnipeg 1952.
- No. XV. J. B. Rudnye'kyj: **Slavica Canadiana A. D. 1951**. (In Engl. language), Winnipeg, 1952.
- No. XVI. J. Sherekh: **Participium Universale im Slavischen**. 1953. (in German language), Winnipeg, 1953.
- No. XVII. Lueyk G. M.: **Old Church Slavic as a Religious Cult Language** (in Ukrainian with an Engl. resume), Winnipeg, Man. 1953.
- No. XVIII. J. B. Rudnye'kyj: **Slavica Canadiana A. D. 1952** (Multilingual), Winnipeg, Man. 1953.
- No. XIX. I. Sydoruk: **Ideology of Cyrillo-Methodians** (In Eng. language), Winnipeg-Chicago 1954.
- No. XX. P. Kovaliv: **Ukrainian and the Slavic Languages** (In Ukr. l.), Winnipeg 1954.
- No. XXI. J. B. Rudnye'kyj: **Slavica Canadiana A.D. 1953** (Multilingual), Winnipeg 1954.

Price: \$0.50 per copy. Obtainable at:

UVAN P.O. Box 3597, Station B., Winnipeg, Man., Canada.